

GEFAD / GUJGEF44(3): 2281-2308(2024)

Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Okul Öncesi Öğretmen Adayları ve Uygulama Okuluna Katkılarının İncelenmesi *

Investigation of the Contributions of Teaching Practice Course to Preschool Teacher Candidates and Practice School

Pınar AKGÜL¹, Yasemin AYDOĞAN²

¹MEB Anıttepe Jandarma Lojmanları Anaokulu. e-posta: pinarakgl06@gmail.com

²Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı.
e-posta: yaseminaydogan@gazi.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article
Makalenin Geliş Tarihi: 22.02.2024 **Yayına Kabul Tarihi:** 13.05.2024

ÖZ

Bu çalışma, öğretmenlik uygulaması dersinin okul öncesi öğretmen adayları ve uygulama okuluna katkılarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışma grubuna bir devlet üniversitesinde Okul Öncesi Öğretmenliği Programında öğrenim gören 22 öğretmen adayı ve Ankara il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız bir okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan 8 okul öncesi öğretmeni dahil edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA nitel analiz programı ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz sürecinde her bir soruda yer alan konu başlıkları dikkate alınarak tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda; uygulama sürecinin öğretmen adaylarına; alanı tanıma ve deneyim kazandırma, çocukların yaş ve gelişim düzeyine, öğrenme ihtiyaçlarına, ilgilerine uygun oyun temelli etkinlik planlama, materyal hazırlama, uyarlama çalışmaları yapma, demokratik sınıf yönetimi oluşturma, mesleği tanıma ve sevmeye, öğretmenlere ise özellikle öğretim elemanları ile etkili iş birliği yapma konusunda katkı sunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik uygulaması, Okul öncesi, Öğretmen adayı, Öğretmen yetiştirme

***Alıntılama:** Akgül, P. ve Aydoğan, Y. (2024). Öğretmenlik uygulaması dersinin okul öncesi öğretmen adayları ve uygulama okuluna katkılarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(3), 2281-2308.

ABSTRACT

This study was conducted to examine the contributions of the teaching practice course to pre-service preschool teachers and the practice school. In the study, phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used. The study group consisted of 22 pre-service teachers studying in the Preschool Teaching Programme at a state university and 8 preschool teachers working in an independent preschool education institution affiliated to the Ministry of National Education in Ankara city centre. Semi-structured interview forms prepared by the researchers and obtained expert opinion were used to collect the research data. The data obtained were analysed with MAXQDA qualitative analysis software. In the descriptive analysis process, themes and sub-themes were formed by taking into account the topics in each question. As a result of the research, it was determined that the implementation process contributed to the prospective teachers in terms of getting to know the field and gaining experience, planning play-based activities suitable for children's age and developmental level, learning needs and interests, preparing materials, making adaptation studies, creating democratic classroom management, getting to know and love the profession, and contributing to the teachers in terms of effective cooperation with the instructors.

Keywords: Teaching practice, Preschool, Teacher candidate, Teacher training

GİRİŞ

Öğretmen eğitiminin 1982 yılında fakültelere devredilmesi sürecinden sonra yaşanan bazı sorunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla 1997 yılında öğretmen eğitiminde bir yapılanmaya gidildiği bilinmektedir. Bu yapılanma sonucunda öğretmenlik uygulaması derslerinin sayısı ve saatleri artırılmış, dersler birbirleriyle ilişkilendirilmiştir (Yükseköğretim Kurulu, 1998a, 6-10). 1994-1998 yılları arasında yürütülen YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde eğitim fakültelerinin yeniden düzenlenmesi çalışması kapsamında önemli bir yeri olan fakülte-okul iş birliği kapsamında öğretim elemanlarına, uygulama öğretmenlerine ve öğretmen adaylarına düşen sorumlulukları belirlemek adına önemli tanımlamalar yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının kazanmış oldukları mesleki alan bilgi ve becerilerini etkili ve verimli bir biçimde uygulamaya dönüştürebilmeleri amacıyla, görev ve sorumlulukların Eğitim Fakültesi ile uygulama okulu arasında paylaşılmasını sağlayan Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzu yayınlanmıştır (YÖK, 1998b, 1). 2007 yılı yapılanmasında, öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulaması sırasında köylerde uygulama yapabilme fırsatı verilmiş ve uygulama çalışmaları güçlendirilmeye çalışılmıştır (YÖK, 2007: 64). Böylece 2018 yılı öğretmen yetiştirme programları, alan

bilgisinin yanında alan eğitimi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerisi kazandırmayı önceleyecek şekilde oluşturulmuştur. Ayrıca lisans programlarında ortak seçmeli ders havuzuna yer verilmiştir. Bu kapsamda Öğretmenlik Uygulaması dersi, Öğretmenlik Uygulaması 1 ve 2 olarak iki döneme çıkarılmış, dersin işleniş süresinde değişikliğe gidilmeyerek altı ders saatinin uygulama okulunda, iki ders saatinin ise kuramsal olarak Eğitim Fakültesinde yürütülmesine devam edilmiştir (YÖK, 2018).

Öğretmen eğitimi reformları incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması kapsamında önemli iyileştirmeler yapıldığı görülmektedir. Okulda deneyim kazanmaya dayalı olan öğretmenlik uygulamaları, hizmet öncesi öğretmen eğitiminin en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamaları sayesinde, çocukların öğrenme ve gelişimlerine yardım edici nitelikte plan hazırlamayı, etkili öğrenme yaşantılarını seçip organize etmeyi, planladıkları öğrenme yaşantılarını kazandırmayı ve sonuçlarını değerlendirmeyi yaşayarak öğrenmektedir. Öğretmenlik uygulamalarının kazandırdığı bakış açısının, derslerde sadece teorik ve bütüncül bir yapı oluşmadan kazandırılması neredeyse imkansızdır (Senemoğlu, 20023; Yıldırım, 2011). Öğretmenlik uygulamaları sayesinde öğretmen adayları birçok mesleki bilgi ve beceri kazanmakta, mesleği tanımakta ve mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmektedir (Karadüz, Eser, Şahin ve İlbay, 2009; Süral, 2017; Yılmaz, 2011; Zeybek ve Karataş, 2022).

Günümüzde Öğretmenlik Uygulaması dersi; 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 01/12/2006 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararın ilgili hükümlerine dayanılarak 2018 tarihinde güncellenen “*Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge*” doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu yönerge doğrultusunda öğretmen yetiştiren fakültelerin son sınıfında okuyan veya pedagojik formasyon dersine katılan uygulama öğrencileri, Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı resmi ve özel eğitim-öğretim kurumlarında öğretmenlik uygulaması yapmaktadır. Yönerge ile uygulama öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmalarını, öğrenimleri süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi, beceri,

tutum ve davranışlarını gerçek bir eğitim-öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliği kazanmalarını sağlayacak uygulama çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar belirlenerek taraflar arasında koordinasyon ve iş birliğinin desteklenmesi hedeflenmiştir (MEB, 2021).

MEB'in ilgili yönergesi doğrultusunda 2018 yılında YÖK tarafından güncellenen öğretmen yetiştirme lisans programlarında Okul Öncesi Öğretmenliği Öğretmenlik Uygulaması 1 ve 2 ders içeriği; alana özgü öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlemler yapma, öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak mikro-öğretim uygulamaları yapma, dersle ilgili etkinlik ve materyal geliştirme, öğretim ortamlarını hazırlama, sınıfı yönetme, ölçme, değerlendirme ve yansıtma yapma olarak belirlenmiştir. Özellikle Öğretmenlik Uygulaması 2 dersinde öğretmen adayının dersi bağımsız bir şekilde planlayabilme becerisi içeriğe dahil edilmiştir (YÖK, 2018). Bu bağlamda Okul Öncesi Öğretmenliği Programında Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen mevzuat ve üniversiteler tarafından hazırlanan yönergeler doğrultusunda yürütülen Öğretmenlik Uygulaması 1 ve 2 dersinin daha nitelikli hale gelmesi için paydaşların iş birliği içinde olması ve sorumluluğun paylaşılması gerekmektedir. Ancak öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin öğretimlik uygulaması sürecinde öğretmen adayına yeterince rehberlik sağlayamamasının önemli bir sorun olduğuna değinen çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Aslanargun ve Kılıç, 2012; Atmış, 2013; Kırksekiz ve diğerleri, 2015; Sezen Yüksel, 2017; Tonga ve Tantekin Erden, 2021; Koçak, Yıldırım ve Mindivanli-Akdoğan, 2023). Gökçe ve Demirhan (2005) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen adayı, uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı arasındaki iş birliğinin yeterli düzeyde olmadığı, uygulama öğretmenlerinin ders planları ve materyallerin geliştirilmesi sürecinde öğretmen adaylarına yeterince destek olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlik uygulamalarının öğretmen yetiştirmedeki öneminin artmasıyla birlikte, araştırmacıların da bu konuya daha fazla eğildiği görülmektedir (Cengiz, 2021; Çetin, Ünsal ve Hekimoğlu, 2021; Kuzu ve Yenen, 2015; Polat, Türk ve Özgül, 2020). İlgili mevzuatta öğretmenlik uygulaması sürecindeki tüm paydaşların görev ve sorumlulukları

tanımlanmış, sürece yönelik neler yapılması gerektiği ifade edilmiş olsa da yaşanan sorunlar bu konunun derinlemesine incelenmesine, problemlerin ve çözüm önerilerinin belirlenmesine yönelik araştırmaların devam etmesini gerekli kılmaktadır (Duman ve Erdamar, 2020; Ünver ve Eroğlu, 2003). Bu bağlamda çalışmada, öğretmenlik uygulaması dersinin okul öncesi öğretmen adayları ve uygulama okuluna katkılarının incelenmesi amaçlanarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinin katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Uygulama okulu öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersinin katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin, öğretmenlik uygulaması sürecine ilişkin önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Olgubilim deseni ise bireyin belli bir olguyu deneyimlemesi sonucu oluşan duygu, düşünce ve algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Creswell, 2023) ve söz konusu desenin temel veri toplama yöntemi görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu bağlamda çalışmada katılımcıların konuya ilişkin görüşleri ve deneyimleri ele alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma verilerinin toplanması için görüşlerine başvurulacak katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmanın amacı doğrultusunda belirli özellikleri taşıyan durumların incelenmesi amacıyla tercih edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak,

Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2023). Ölçüt örneklemede ise önceden belirlenmiş bir dizi ölçüt yer alır. Ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabileceği gibi önceden hazırlanmış ölçütler listesi de kullanılabilir (Baltacı, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada öğretmen adayları için Öğretmenlik Uygulaması 1 dersini tamamlama, aynı okulda uygulama yapma, öğretmenler içinse en az on yıllık kıdem, öğretmenlik uygulaması eğitim sertifikası ve en az iki dönem uygulamalarda görev alma ölçütleri dikkate alınmıştır. Bu çerçevede çalışma grubuna Ankara İl merkezinde MEB'e bağlı bağımsız bir okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan 8 okul öncesi öğretmeni ve bir devlet üniversitesinde Okul Öncesi Öğretmenliği Programında öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında bu okulda uygulama yapan 22 öğretmen adayı dahil edilmiştir. Böylece aynı okulda iki farklı günde uygulama yapan ve birinci dönem stajını tamamlayan öğretmen adayları ile bu okulda görev yapan okul öncesi öğretmenler çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adayları 22-25 yaş aralığındadır ve biri erkek diğerleri kadındır. Tamamı kadın olan, 35-48 yaş aralığındaki okul öncesi öğretmenleri ise ortalama 20 yıllık kıdeme sahiptir ve öğretmenlik uygulamasına rehberlik etme deneyimleri 2 ile 5 yıl arasındadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmen adayları ve okul öncesi öğretmenleri için araştırmacılar tarafından hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Araştırma öncesinde taslak görüşme soruları hazırlanarak uzman görüşü alınmış ve pilot görüşmeler yapılmıştır. Ön görüşmeye alınan katılımcılar araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Pilot uygulama sonucunda görüşme sorularının açık ve anlaşılır olduğu belirlenmiş ve Etik Kuruldan araştırma izni alınmıştır. Görüşme formlarında *öğretmen adayları* için; Uygulama sürecinin kapsayıcı eğitim konusunda katkıları olduğunu düşünüyor musunuz? Nasıl?, Uygulama süreci sınıf yönetimi konusunda size neler kazandırdı? Açıklar mısınız?, *öğretmenler* için; Mesleki niteliklerinizin gelişmesi konusunda öğretmenlik uygulaması size nasıl katkı sağlamaktadır?, Uygulama sürecinin paydaşlara (öğretmen adayı, öğretmen, öğretim

elemanı, kurum vb.) katkılarının artması konusundaki önerileriniz nelerdir? şeklinde sorular yer almıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşmeler araştırmacılar tarafından bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Uygulama okulunda yapılan görüşmeler öncesinde katılımcılardan randevu alınarak görüşmenin uygun gün ve saat diliminde yapılmasına özen gösterilmiştir. Her bir görüşmede katılımcıya görüşmenin amacı açıklandıktan sonra, önceden hazırlanan açık uçlu sorular yöneltilerek verilen cevaplar izin alınarak kaydedilmiştir. Daha sonra kaydedilen veriler analiz işlemlerine uygun belgelere dönüştürülmüştür. Öğretmen adayları A1, A2, okul öncesi öğretmenleri ise Ö1, Ö2 şeklinde kodlanarak hazırlanan belgeler nitel olarak analiz etmeye ve değerlendirmeye hazır hale getirilmiştir. Bu şekilde elde edilen veriler nitel yazılım programlarından biri olan MAXQDA programına aktararak analiz edilmiştir. Soru formunda yer alan başlıklar ana tema olarak belirlenmiş ve kod sisteminde üst başlık olarak kodlanmıştır. Böylece öğretmenlik uygulaması dersinin katkılarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri altı ana temada, okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ise üç ana temada kodlanarak betimsel olarak analiz edilmiş ve frekans değerleriyle sunulmuştur. Ana ve alt temalarda katılımcının vurguladığı ve örneklendirdiği her bir konu ayrı frekans değeri almıştır. Örneğin, plan hazırlama-uygulama-değerlendirme ana temasında “yaş ve gelişim düzeyine uygun etkinlik planlama” alt temasının frekans değeri 35’tir. Dolayısıyla 22 katılımcıdan bazıları farklı açılardan konuya ilişkin katkı elde ettiklerini belirtmişlerdir.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular iki başlık altında ele alınmıştır.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Katkılarına İlişkin Görüşleri

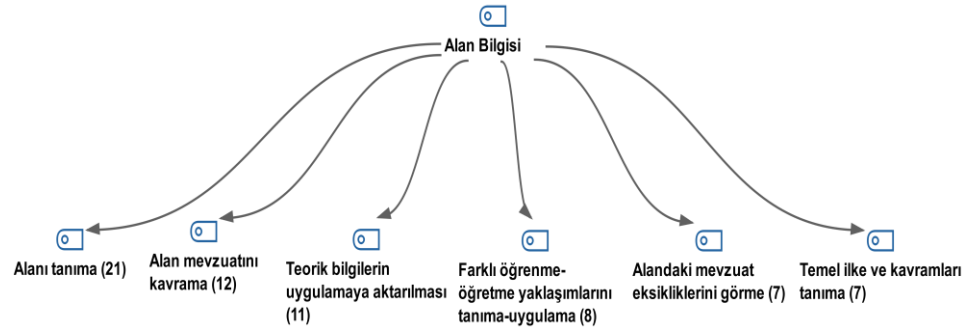
Bu başlık altında oluşturulan kod sistemi (ana temalar) Şekil 1’de gösterilmiştir.

Kod Sistemi	Frekans
1. Alan bilgisi	66
2. Plan hazırlama-uygulama-değerlendirme	169
3. Materyal geliştirme	36
4. Kapsayıcı eğitim	59
5. Sınıf yönetimi	88
6. Değerler	121

Şekil 1. Öğretmen Adayları Kod Sistemi

Şekil 1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının görüşleri; alan bilgisi, plan hazırlama-uygulama-değerlendirme, materyal geliştirme, kapsayıcı eğitim, sınıf yönetimi ve değerler temaları altında ele alınmıştır. Bazı temalar bir biri ile ilişkili olmakla birlikte özel olarak vurgulandığı için ayrı bir başlık olarak ele alınması uygun görülmüştür. Bu kapsamda kod sisteminde yer alan ana temaların frekans değerlerine göre ilk üç sırada plan hazırlama-uygulama-değerlendirme (169), değerler (121) ve sınıf yönetimi (88) ana temalarının yer aldığı görülmektedir. Bu temaları alan bilgisi, sınıf yönetimi ve materyal geliştirme izlemiştir.

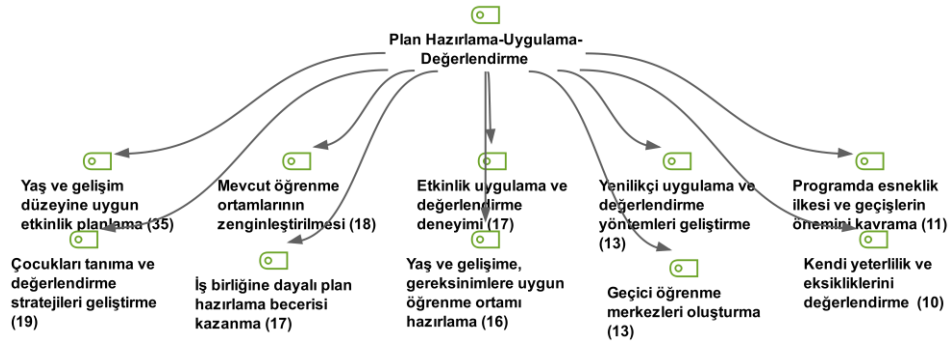
Araştırmada ana temaların alt temalarını açıklamak amacıyla hiyerarşik kod-alt kod modeli oluşturulmuştur. Bu kapsamda öğretmen adaylarının görüşlerine göre öğretmenlik uygulaması dersinin alan bilgisi üzerindeki katkısı Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Alan Bilgisi Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Öğretmen adayları *Alan Bilgisi* ana temasında öğretmenlik uygulaması dersinin katkılarının en çok alanı tanıma (21), yani alana ilişkin somut deneyimler edinme konusunda katkı sunduğunu belirtmişlerdir. Alan mevzuatının kavranması konusundaki katkıların (12) özellikle öğrenme ortamları, çocuk hakları ve güvenliğindeki mevzuatın öğrenilmesi şeklinde olduğu, teorik bilgilerin uygulamaya aktarılmasında (11) ise teorik, kuramsal bilgilerin uygulama ile somutlaştırıldığı, günlük yaşama aktarıldığı belirtilmiştir. Öğretmen adayları, ders sürecinin mevzuat bilgisine getirdiği katkıların yanında (12), alandaki mevzuat eksikliklerini görmelerini de sağladığını (7) ifade etmişlerdir. Farklı öğrenme-öğretme yaklaşımlarını tanıma-uygulama (8) ve yine alana ilişkin temel ilke ve kavramların tanınması da (7) dersin katkıları arasında yer almıştır.

Bu konudaki görüşlerini A1 “Okul Öncesi Öğretmenliğinin alan derslerinde (özellikle Erken Çocuklukta Matematik Eğitimi, Erken Çocuklukta Sanat Eğitimi, Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı gibi) öğrendiklerimizin, Öğretmenlik Uygulaması dersi sayesinde daha kalıcı ve somut hale geldiğinin farkına vardık.” şeklinde ifade etmiştir.

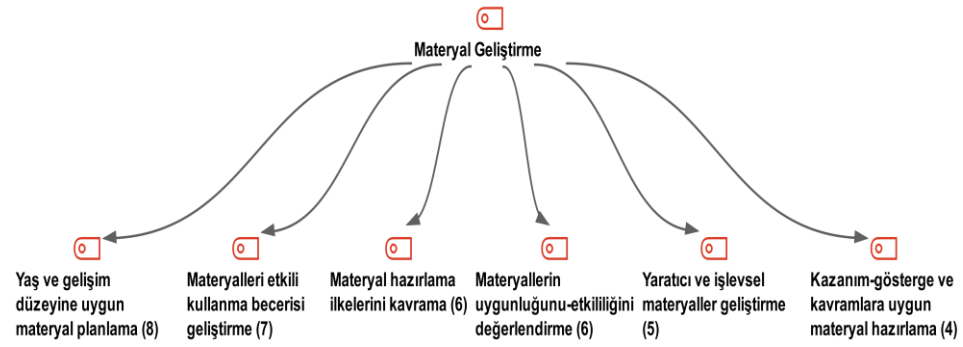
Şekil 3. Plan Hazırlama-Uygulama-Değerlendirme Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Şekil 3’te öğretmenlik uygulaması ders sürecinin *Plan Hazırlama-Uygulama-Değerlendirme* ana teması kapsamında öğretmen adaylarına katkıları yer almaktadır. Öğretmen adayları ilk sırada ders sürecinin çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun etkinlik planlamalarına (35) katkı sunduğu nu ifade etmişlerdir. Bu alt temada özellikle

etkinliklerde çocukların öğrenme ihtiyaçlarını, ilgilerini dikkate alma ve oyun temelli etkinlik hazırlamanın önemi vurgulanmıştır. Bu katkılar dışında öğretmen adayları ders sürecinin; çocukları tanıma ve değerlendirme stratejileri geliştirme/çocukların gelişimini izleme (19), mevcut öğrenme ortamlarının gözlenmesi/zenginleştirilmesi (18), iş birliğine dayalı plan hazırlama becerisi kazanma, plan hazırlığında özellikle akranlarla etkili iletişim ve iş birliği kurma (17), etkinlik uygulama ve değerlendirme deneyimi (17), çocukların yaş ve gelişimine, gereksinimlere uygun/güvenli öğrenme ortamı hazırlama (16), teknolojik gelişmelere paralel yenilikçi uygulama ve değerlendirme yöntemleri geliştirme (13), öğrenme merkezleri oluşturma (13), programda esneklik ilkesi ve geçişlerin önemini kavrama (11) ve kendi yeterliliklerini, eksikliklerini değerlendirme fırsatı (10) sunduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları dersin, özellikle günlük akışın planlanmasından değerlendirilmesine kadar olan süreçte çok etkili olduğunu ve teorik bilgi birikimlerinin uygulama sayesinde önemli mesleki deneyimlere dönüştüğünü vurgulamışlardır.

Plan hazırlama sürecindeki deneyimlerini A10 *“Uygulama süreci, etkinliklerde geçişlerin önemini kavramımızı sağladı. Etkinlikler ilgi çekici şekilde hazırlandığı takdirde uygulamanın ve sınıf yönetiminin akıcı ve etkili biçimde ilerlediğini gördük.”* şeklinde açıklamıştır.

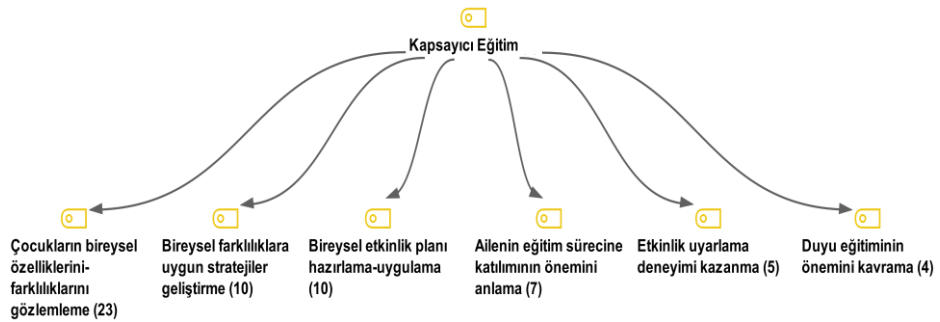
A5 *“Bireysel farklılıklara dikkat etme hususunda çocukları tanımanın önemini kavradık. Etkinlik uygulamalarında çocuklara daha çok yaratıcılık, hayal gücü ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler planlanmanın, bilgi teknolojilerine yer verme ve değişik öğrenme yöntemleri kullanmanın önemini fark ettik.”* ifadesiyle planlama sürecini açıklarken, A2 *“Üçüncü sınıfta Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme dersini almıştık. Fakat yine öğrendiklerimiz teoride kalmıştı. Uygulama sayesinde gözlem, anekdot kaydı, kontrol listesi gibi tekniklerin hangi durumlarda ve ne amaçla kullanıldıklarını daha iyi görmüş olduk.”* ifadesiyle uygulamanın değerlendirme boyutuna dikkat çekmiştir.

Şekil 4. Materyal Geliştirme Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Öğretmen adayları *Materyal Geliştirme* ana temasında öğretmenlik uygulaması sürecinin materyal hazırlama, uygulama ve değerlendirme konusunda katkı sunduğunu ifade etmişlerdir. Alt temalar frekans değerleri açısından incelendiğinde dersin katkılarının; çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun materyal planlama (8), materyal hazırlama ilkelerini kavrama (6), kazanım-gösterge ve kavramlara uygun materyal hazırlama (4), yaratıcı ve işlevsel materyaller geliştirme (5), materyalleri etkili kullanma becerisi geliştirme (7) ve materyallerin uygunluğunu-etkililiğini değerlendirme (6) şeklinde belirtildiği anlaşılmaktadır.

Materyal geliştirmede uygulama sürecinin katkılarını A5 "*Materyal hazırlama sürecinde özellikle yaratıcılığımız çok gelişti. Şimdi çocukların düzeyine uygun, ilgi çekici, işlevsel, kullanışlı ve dayanıklı materyaller hazırlamaya çalışıyoruz.*" şeklinde ifade etmiştir.

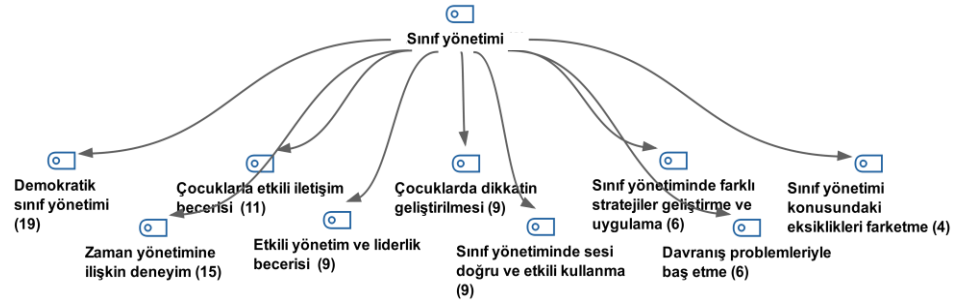

Şekil 5. Kapsayıcı Eğitim Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Kapsayıcı Eğitim ana temasında öğretmenlik uygulaması dersinin içerik, süreç ve uygulamalarının katkıları sırasıyla; çocukların bireysel özelliklerini-farklılıklarını gözleme (23), bireysel farklılıklara uygun stratejiler geliştirme (10), bireysel etkinlik planı hazırlama-uygulama (10), ailenin eğitim sürecine katılımının önemini anlama (7), etkinlik uyarlama deneyimi kazanma (5) ve duyu eğitiminin önemini kavrama (4) şeklinde ifade edilmiştir.

Kapsayıcı eğitimde A3 görüşlerini “*Uygulama sınıfımızda konuşma bozukluğu olan bir çocuk var. Ona özel “Bireyselleştirilmiş Etkinlik Planları (BEP) yazıyoruz ve uyguluyoruz. Daha önce hiç özel gereksinimli bir çocuğa uygun plan yazmamıştık. Bu nedenle biraz zorlandık ama planları yazdıkça ve uyguladıkça daha iyi olacağımızı düşünüyoruz. Bu planları yazarken özellikle Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi kitaplarından yararlanıyoruz. Bu sayede daha çok tarama yapmış oluyoruz, yeni bilgiler öğreniyoruz.*” şeklinde ifade etmiştir.

A8 ise konuya ilişkin deneyimlerini “*Sınıfımızda otizm spektrum bozukluğu, hiperaktivite bozukluğu ve bir de hem zihinsel hem de görme engeli olan bir çocuk var. Otizm spektrum bozukluğuna sahip çocuk için her hafta ayrı bir etkinlik yazıyor ve uyguluyoruz. Hiperaktivite bozukluğu olan çocukla da nasıl ilgilenmemiz gerektiği konusunda çalışmalar yapıyoruz.*” şeklinde belirtmiştir.

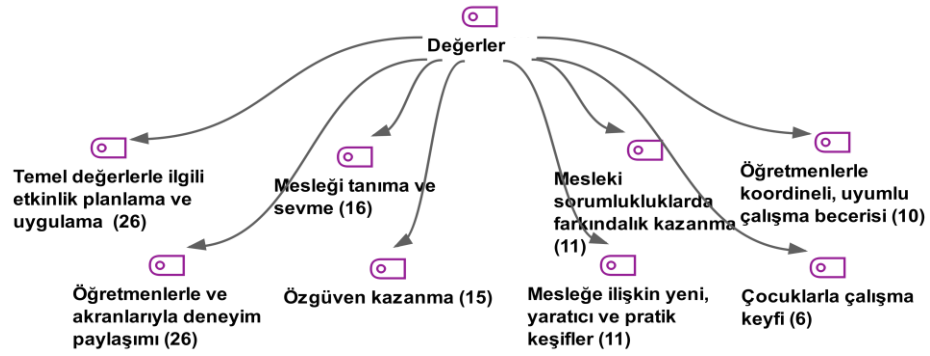

Şekil 6. Sınıf Yönetimi Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Öğretmen adayları *Sınıf Yönetimi* ana temasında öğretmenlik uygulaması sürecinin; demokratik sınıf yönetimi, zaman yönetimi, etkili iletişim, etkili yönetim ve liderlik,

dikkatin geliştirilmesi, sınıf yönetiminde sesi doğru/etkili kullanma, farklı stratejiler geliştirerek uygulama, çocukların soru sorma becerisini destekleme ve sınıf yönetimi konusundaki eksikliklerini fark etme konusunda katkılar sunduğunu belirtmişlerdir. Özellikle ilk sırada yer alan demokratik sınıf yönetimi (19) alt temasında; çocuklara uygun disiplin stratejileri geliştirme, ortak sınıf kuralları oluşturma ve uygulama, çocukların sorgulama-soru sorma becerilerini destekleme konusunda deneyim kazanıldığı ifade edilmiştir.

A6 uygulama sürecinin katkılarını “*Sınıf yönetiminde yönergelerimizin daha anlaşılır ve net olması gerektiğinin farkına vardık. Sesimizi yükseltmek veya uyarmak yerine daha farklı şekillerde çocukları yönlendirebileceğimizi gördük. Ayrıca sınıf yönetiminin çocukları tanımayla kolaylaştığının farkına vardık.*” şeklinde açıklamıştır.

Şekil 7. Değerler Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Öğretmenlik uygulaması dersinin içerik, süreç ve uygulamalarının öğretmen adaylarına katkıları konusunda son ana tema *Değerler* olarak belirlenmiştir. Bu tema çerçevesinde dersin ilk sırada özel gün ve haftalar da dahil olmak üzere temel değerlerle ilgili etkinlik planlama ve uygulama (26) becerilerini desteklediği vurgulanmıştır. Öğretmen adayları dersin teorik ve uygulama sürecinin; öğretmenler ve akranlarıyla deneyim paylaşımlarını desteklediğini, mesleklerini tanımalarını ve sevmelerini sağladığını, özgüvenlerini desteklediğini, mesleki sorumluluklara ilişkin farkındalık kazandırdığını, mesleklerine ilişkin yeni, yaratıcı ve pratik keşifler yapmalarına olanak sağladığını, birlikte çalıştıkları

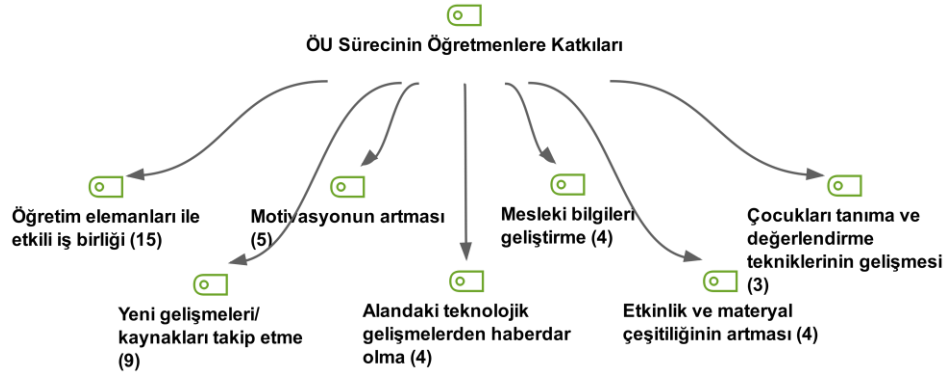
öğretmenlerle uyumlu ve koordineli çalışma becerilerini desteklediğini ve son olarak da uygulama sayesinde çocuklarla çalışma keyfi yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

A8, uygulama sürecinde kendine olan güvenin artmasını “*Meslekle iç içe olduğum ilk haftalarda yetersiz kaldığımı düşündüğüm için fazla geriliyor ve yoruluyordum. Zamanla süreci daha kolay yönetebildim.*” şeklinde ifade etmiştir.

A5, değerler temasındaki görüşlerini “*Uygulama sayesinde öz eleştirimizi daha rahat yapabilir hale geldik. Aldığımız geri bildirimler bizde farkındalık yarattı ve kendimizi daha iyi tanıır hale geldik. Bir çocuğa dokunmanın ve koşulsuz sevgi görmenin değerini tattık. Çocuklarla çalıştıkça kendimizi de keşfetmeye başladık. Çocuklardan öğreneceğimiz çok şey olduğunu düşünüyoruz. Bir öğretmenin yalnız öğreten değil aynı zamanda öğrenen olduğunu keşfettik. Çocuklarla vakit geçirmekten keyif alıyoruz. Küçük dokunuşlarla büyük farklar oluşturabileceğimizi gördük. Mesleğimize gereken önemi ve özeni göstermeye çalışacağız.*” ifadesiyle paylaşmıştır.

Uygulama Okulu Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Katkılarına İlişkin Görüşleri

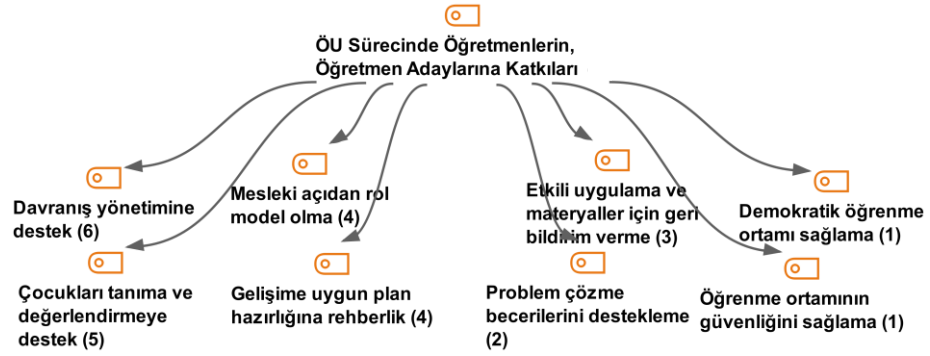
Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre öğretmenlik uygulaması dersinin katkıları üç ana tema altında incelenmiştir. Bulgularda öğretmenlik uygulaması sürecinin öğretmenlere katkıları (Şekil 8) ve öğretmenlik uygulaması sürecinde öğretmenlerin öğretmen adaylarına katkıları (Şekil 9) Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli ile sunulurken, öğretmenlik uygulaması sürecinin paydaşlara katkılarının artırılmasına ilişkin öneriler (Tablo 1) her bir öneriye yer verebilmek için tablo şeklinde sunulmuştur.

Şekil 8. Öğretmenlik Uygulaması Sürecinin Öğretmenlere Katkıları Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenleri uygulama sürecinin, hem kurumlarına hem de kendilerine önemli katkılar sunduğunu belirtmişlerdir. Bu sürecin özellikle öğretim elemanları ile etkili iş birliği yapmalarını desteklediğini vurgulayan öğretmenler (15); öğretim elemanları ile bilgi ve deneyim paylaşımı yaptıklarını, öğrenme ortamlarının geliştirilmesi, eğitim seminerleri vb. konularda uzman desteği aldıklarını ve ortak çalışmalar ürettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler ayrıca sürecin yeni gelişmeleri/kaynakları takip etme, teknolojik gelişmelerden haberdar olma, mesleki bilgilerini geliştirme, çocukları tanıma ve değerlendirme tekniklerinin gelişmesi, etkinlik ve materyal çeşitliliğinin artması, öğrenme ortamlarının düzenlenmesi/geliştirilmesi vb. konularda katkı sunduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca ilgili, istekli ve meraklı bir ekiple çalışmanın motivasyonlarını artırdığını ifade eden öğretmenler, sürecin özel gereksinimli çocuklara bireysel etkinlikler uygulama bağlamında da katkı sunduğunu ifade etmişlerdir.

Ö1 “Öncelikle bilgileri taze, meraklı ve hevesli bir grupta ekip olmak motivasyonumu artırıyor. Materyal çeşitliliğinin artması uygulamanın niteliğini artırırken, çocukların ilgisini de besliyor. Üniversite hocaları ile bilgi paylaşımı benim için çok değerli. O havayı solumak bile yetiyor insana. Bize pek çok konuda destek oluyorlar.” ifadeleriyle uygulama sürecinin katkılarını ifade etmiştir.

Şekil 9. Öğretmenlik Uygulaması Sürecinde Öğretmenlerin Öğretmen Adaylarına Katkıları Ana Teması Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Okul öncesi öğretmenleri uygulama sürecinde başta davranış yönetimine destek olmak üzere pek çok açıdan öğretmen adaylarına katkı sunduklarını ifade etmişlerdir. Mesleki açıdan rol model olma, plan hazırlanmasına rehberlik, çocukları tanıma ve değerlendirmeye destek, gelişim özellikleri hakkında bilgi verme, problem çözme becerilerini destekleme, etkili uygulama ve materyaller konusunda geri bildirim verme, demokratik öğrenme ortamı sağlama ve öğrenme ortamının güvenliğini sağlama gibi konularda katkı sunduklarını belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarına katkılarını; Ö1 “Öğretmen adayları ile etkili bir iletişimim var. Uygulama sürecinde geri bildirim vererek, materyallerin kullanılabilirliği ve uygunluğu hakkında görüş bildirerek rehberlik ediyorum.”, Ö3 “Akademik bilgisini uygulama konusunda yaşadığı sorunlara çözüm önerilerinde bulunuyorum. Çocukları gözlemlerimi ve yakından tanımları için destek oluyorum.”, Ö4 ise “Öğrenme ortamının güvenliğini sağlama, çocukların gelişim özellikleri hakkında bilgi verme, demokratik öğrenme ortamı sağlama, bazen çocukları toparlamalarına yardımcı olma ve örnek olma şeklinde destek oluyorum.” ifadeleriyle belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin, Öğretmenlik Uygulaması Sürecine İlişkin Önerileri

Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinin paydaşlara katkılarının artırılması konusunda sundukları öneriler Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli ile belirlenerek elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlik Uygulaması Sürecinin Paydaşlara Katkılarının Artırılmasına İlişkin Öneriler

Üniversite ve öğretim elemanlarına yönelik öneriler (frekans)
<ul style="list-style-type: none"> • Uygulama süresi artırılmalı (8) • Üniversite öncülüğünde sistematik paydaş toplantıları yapılmalı (3) • Tüm süreç paydaşlarla birlikte planlanmalı ve değerlendirilmeli (2) • Öğretmenlerin üniversitede sosyal etkinliklere katılması desteklenmeli (2) • Üniversite ortamında uygulamalı atölye ve seminerler düzenlenmeli (2) • Bir sınıfta en fazla iki öğretmen adayı olmalı (2) • Farklı gruplarla uygulama yapma fırsatı sunulmalı (2) • Uygulama okuluna yönelik eğitim seminerleri artırılmalı (2) • Velilere-öğretmenlere eğitim seminerleri artırılmalı (2) • Öğretim elemanlarının uzman desteği artırılmalı (2) • Üniversite iş birliği ile ortak çalışmalar üretilmeli (2) • Üniversitede öğrenme ortamları tanıtılmalı (1)
Uygulama okulu ve öğretmenlere ilişkin öneriler
<ul style="list-style-type: none"> • Uygulama okulunda öğretmenler seminer ve atölyeler düzenlemeli (4) • Öğretmenler, öğretim elemanlarının geri bildirimlerinden haberdar olmalı (2) • Plan uygulama kaygısına yönelik önlemler alınmalı (1) • Planlar öğretmen rehberliğinde hazırlanmalı (1) • Öğretmenlerin öğretmen adaylarına müdahalesi azaltılmalı (1)

Tablo 1’de görüldüğü gibi okul öncesi öğretmenlerinin uygulama sürecinde paydaş katkılarının artırılmasına yönelik önerileri, kurum ve uygulama okulu bazında iki kategoride ele alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki ilk önerisi altı saatlik uygulama süresinin artırılması ve bu bağlamda tüm paydaşlarla dönemde en az bir defa olmak üzere sistematik paydaş toplantılarının yapılması şeklinde olmuştur. Öğretmenler ayrıca sınıftaki uygulama öğrenci sayısının azaltılmasından üniversite ve öğretim elemanı desteğinin çok yönlü artırılmasına ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmenler uygulama sürecinin verimliliğinin artması için kendilerinin de eğitim ve rehberlik desteklerinin artması gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Bu konuda özellikle

uygulamalı eğitim seminerleri ve atölyelerin hem kurum hem de uygulama okulu öğretmenleri tarafından verilmesinin daha etkili olacağını belirtmişlerdir.

Ö1, Ö2, Ö3, Ö5 uygulama süresi konusunda staj günlerinin öğretmen adayları için yetersiz olduğunu ve en az üç gün ya da bir dönemin uygulamaya ayrılması gerektiğini vurgulamışlardır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre hem öğretmen adayları hem de öğretmenler öğretmenlik uygulaması sürecinin kendilerine etkili iletişim ve iş birliği, mesleki bilgi-becerilerin artması, yeni gelişmelerden haberdar olma vb. pek çok konuda önemli katkılar sunduğunu ve bu nedenle de paydaşlar arası etkileşimin ve uygulama süresinin artırılmasının yararlı olacağını vurgulamışlardır. Konuya ilişkin benzer çalışmalarda öğretmenlik uygulaması dersinin öğretim üyesi, öğretmen ve öğretmen adayları tarafından işlevsel olarak görüldüğü (Görgeç, Çokçalışkan ve Korkut, 2012), her iki grubun derse ve etkilerine yönelik tutumlarının olumlu olduğu (Kılıç, 2004; Çetinkaya ve Kılıç, 2017) ve öğretmen adaylarının hizmet öncesi dönemde edindikleri teorik bilgileri deneyimli rehber öğretmenler ve öğretim elemanlarının gözetimi altında sınıf ortamında uygulama imkanı buldukları (Ceylan ve Akkuş, 2007) saptanmıştır.

Araştırmada öğretmen adayları ile gerçekleştirilen bireysel görüşmeler sonucunda öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarına katkıları altı tema kapsamında incelenmiştir. Uygulama sürecinin özellikle teorik bilgilerin somut deneyimlere dönüşmesi bağlamında alanı tanıma, okul öncesi eğitimde mevzuata ilişkin bilgi edinme ve yine mevzuat konusundaki eksikliklerini görme konusunda öğretmen adaylarının katkı sunduğu belirlenmiştir. Plan hazırlama, uygulama ve değerlendirme, öğretmen adayları tarafından en çok katkı alındığı belirtilen ana tema olmuştur. Bu temada çocukların yaş ve gelişim düzeyine, ilgilerine, bireysel ihtiyaçlarına uygun oyun temelli etkinlik hazırlama, güvenlik önlemlerini dikkate alarak öğrenme merkezlerini ve ortamlarını düzenleme, öğrenme-öğretme sürecine teknolojiyi entegre etme ve özellikle bütünsel bir

yaklaşım ile değerlendirme yapma katkı sunulan başlıklar olarak dikkat çekmektedir. Kapsayıcı eğitim bağlamında sadece küçük-büyük grup etkinlikleri için değil aynı zamanda çocukların bireysel özelliklerine uygun yaratıcı ve işlevsel materyaller geliştirme ve değerlendirme, bilimsel verilere dayalı gözlemler yapma ve sürece yansıtma, bireysel gelişim ve duyu eğitimi temelli BEP'ler hazırlama ve uygulama, bu süreçte ailenin eğitime katılımının önemini kavrama, dersin öğretmen adaylarına katkıları konusunda öne çıkan alt temalar arasındadır. Dersin katkılarında frekans değerleri açısından sınıf yönetimi ikinci sırada yer almıştır. Bu temada etkili iletişim, yönetim ve liderlik, sesi doğru ve etkili kullanma, farklı stratejiler geliştirerek demokratik sınıf yönetimi oluşturma ve böylece davranış problemlerinin önlenmesine yönelik deneyimler vurgulanan katkılar arasındadır. Son tema olan değerler başlığında ise uygulama sürecinin öğretmen adaylarının mesleklerini tanımasına ve sevmesine, ilişkin katkılarının yanında mesleki sorumluluk ve özgüvenlerine, temel değerlerin programa dahil edilmesi ve sürece dahil olan tüm paydaşlarla iletişim ve koordinasyon becerilerinin desteklenmesini sağladığı belirlenmiştir.

Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları tarafından değerlendirildiği çalışmalarda, dersin öğretmenlik mesleğine ilişkin deneyim kazanma (Becit, Aşkım Kurt ve Kabakçı Yurdakul, 2009; Kana, 2014; Baran, Yaşar ve Maskan, 2015), alan bilgisi, sınıf yönetimi ve disiplini (Çiçek ve İnce, 2005); yeterliliklerin artması (Öksüz ve Coşkun, 2012; Eker, 2015) konusunda katkı sunduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlik Uygulaması 2 dersine ilişkin öğretmen görüşlerinin alındığı bir araştırmada dersin okul öncesi öğretmen adaylarına katkıları, uygulama/pratik yapma fırsatı vermesi ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili tecrübe kazandırması olarak belirtilirken öğretmen adaylarının dersten beklentileri; daha fazla uygulama yapabilme fırsatı sunması, uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına rehber olmaları ve öğretmenlik mesleğine hazırlaması olarak ifade edilmiştir. Ayrıca öğretim elemanlarının uygulama okulu yönetici ve öğretmenlerini bilgilendirmesinde, izleme ve değerlendirme çalışmalarında problemler yaşandığı vurgulanmıştır (Karasu Avcı ve Ünal İbret, 2016).

Araştırmada öğretmenlik uygulaması dersinin, uygulama yapılan kurum öğretmenlerine katkıları incelendiğinde, öğretim elemanları ile etkili iş birliğinin vurgulanması dikkat çekmektedir. Bu konuda karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımı, eğitim seminerleri, öğrenme ortamlarının geliştirilmesi vb. konularda uzman desteği, ortak çalışmalar üretme, ilgili ve istekli paydaşlarla mesleki motivasyonun artması vurgulanan katkılar arasında yer almıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmen adaylarına katkılarında ise davranış yönetimi, mesleki açıdan rol model olma, sınıf yönetimi, çocukları tanıma ve değerlendirme ve günlük plan sürecinde rehberlik öne çıkan alt temalar arasında yer almıştır. Öğretmenlik uygulaması konusunda MEB ile YÖK tarafından mevzuatta yapılan yeni düzenlemeler (MEB, 2021; YÖK, 2018) ve bu gelişmelere paralel olarak üniversiteler tarafından oluşturulan yönerge ve kılavuzlar, tüm paydaşların uygulamanın niteliğinin artırılması konusundaki yoğun çabalarının kanıtı niteliğindedir. Bu araştırmada hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin paydaşlar arasındaki iletişim ve iş birliğinden memnuniyet duymaları ve motive olmaları, ortak çalışmaların artırılması konusundaki önerileri ve talepleri gösterilen çabaların olumlu yansımaları niteliğindedir. Öğretmenlerin özellikle eğitim seminerleri ve atölyelerle sürece katkı sunmak için talepte bulunmaları, uygulama okullarının süreci sahiplenmesinin örnek bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Karasu Avcı ve Ünal İbret (2016)'in araştırmasında uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını öğretmen gibi görmemesi ve aynı şekilde çocukların da öğretmen adaylarını bir otorite olarak kabul etmemesi problem olarak belirtilmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının kendilerini sürecin önemli bir paydaşı olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bu konuda hem MEB hem de üniversitelerin (Gazi Üniversitesi Örneği), tüm paydaşların süreçteki rol ve sorumluluklarını net şekilde belirlenmesi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin yürütülmesinde “öğretmenlik uygulaması eğitimi sertifikası” alınma şartı gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülebilir (MEB, 2021; Örnek; G.Ü. Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi, G.Ü., Öğretmenlik Uygulaması - I/II Dersi Kılavuzu, G.Ü. Okul Öncesi Ana Bilim Dalı 2022 Öğretmenlik Uygulaması 1- 2 Dersi Kılavuzu).

Öğretmen adayları dersin özellikle planların hazırlanmasından değerlendirilmesine kadar olan süreçte çok etkili olduğunu ve teorik bilgi birikimlerinin uygulama sayesinde önemli mesleki deneyimlere dönüştüğünü vurgulamışlardır.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin uygulama sürecinde paydaş katkılarının artırılmasına yönelik önerileri alınmıştır. Kurumda yapılan uygulama süresinin artırılması ve paydaş toplantılarının yapılması, sınıflardaki uygulama öğrenci sayısının azaltılması, üniversite ve öğretim elemanı desteğinin artırılması, öğretmenlerin öğretmen adayları için atölyeler düzenlemesi öneriler arasındadır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara paralel olarak benzer çalışmalarda uygulama süresinin ve üniversite-uygulama okulları arasındaki iletişim ve iş birliğinin artırılması, öğretmen adaylarının yaşadıkları yerlere yakın okulların uygulama okulu olarak seçilmesi, sınıflardaki öğretmen adayı sayısının azaltılması, öğretmenlerin eğitim seminerleriyle desteklenmesi gibi önerilerde bulunulmuştur (Kılıç, 2004; Baran, Yaşar ve Maskan, 2015; Çepni ve Aydın, 2015; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010; Şimşek, Alkan ve Erdem, 2013).

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre uygulama süreci öğretmen adaylarına; alanı tanıma ve somut deneyimler kazanma, çocukların yaş ve gelişim düzeyine, öğrenme ihtiyaçlarına, ilgilerine uygun oyun temelli etkinlik planlama, gelişim düzeylerine uygun materyal hazırlama, bireysel özellik ve farklılıkları gözlemleyerek uyarlama çalışmaları yapma, edindikleri deneyimlerle demokratik sınıf yönetimi oluşturma ve tüm uygulamalarına öğretmenlik mesleğini tanıma ve sevme de dahil olmak üzere temel değerleri dahil etme olmak üzere pek çok konuda katkı sunmaktadır.

Öğretmenlik uygulaması dersinin katkıları uygulama yapılan kurum ve öğretmen açısından ele alındığında, sürecin özellikle elemanları ile etkili iletişim ve iş birliğini desteklediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca üniversite yönetimi ve öğretim elemanlarının eğitim seminerleri, öğrenme ortamlarının geliştirilmesi gibi konularda katkı sunduğu ve uygulama sürecinin öğretmenlerin motivasyonlarını artırdığı saptanmıştır. Hem öğretmen adayları hem de öğretmen görüşleri doğrultusunda uygulama öğretmenlerinin de mesleki

açından rol model olma yanında plan hazırlama-uygulamaya rehberlik ve çocukları tanıma-değerlendirme gibi pek çok konuda öğretmen adaylarına katkı sundukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin uygulama sürecinin tüm paydaşlar açısından daha verimli geçmesi konusundaki en önemli önerileri ise uygulama süresinin artırılarak sistematik paydaş toplantılarının yapılması ve iş birliklerinin artırılması yönünde olmuştur.

Bu sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki önerileri sunmak mümkündür.

YÖK tarafından belirlenerek MEB ve Üniversitelerin iş birliği ile oluşturulan yönetmelikler çerçevesinde yürütülen öğretmenlik uygulaması ders sürecinin güncel gereksinimler, gelişmeler ve yapılan araştırma sonuçları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi ve özellikle üniversitelerin bulunduğu iller ve koşullar dikkate alınarak daha esnek uygulamalar yapabilme imkanının sunulması büyük önem taşımaktadır. Bu konuda yapılacak pilot uygulamaların Türkiye’de okul öncesi eğitimin gereksinimlerinden yola çıkılarak tüm paydaşlarla yapılacak çok yönlü ihtiyaç analizleriyle başlanması ve çalışmaların sürdürülebilirliğinin Planla/Yap/Kontrol Et/Önlem Al (PUKÖ) çevrimiyle güvence altına alınması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Aslanargun, E., Kılıç, A. ve Acar, F. E. (2012). Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına rehberlik düzeyleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 1-21.
- Atmış, S. (2013). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecini değerlendirmelerine yönelik doğasının unsurlarını algılama düzeylerindeki görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baran, M., Yaşar, Ş. ve Maskan, A. (2015). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 230-248.
- Becit, G., Aşkın Kurt, A. ve Kabakçı Yurdakul, I. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının okul uygulama derslerinin yararlarına ilişkin görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 169-184.
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2023). Bilimsel araştırma yöntemleri. (34. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cengiz, C. (2021). Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesi: Öğretmen adaylarının bakış açısı. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 48-62.
- Ceylan, T. ve Akkuş, Z. (2007). Okul deneyimi II uygulamalarının öğretmen adayları üzerinde yarattığı davranış değişiklikleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 213-226.
- Creswell, J. W. (2023). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (Çev. Ed. Bütün, M. & Demir, S.B.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(2), 285-304.
- Çetin, A., Ünsal, S. ve Hekimoğlu, E. (2021). 2018-2019 öğretim yılında güncellenen öğretmen yetiştirme lisans programının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 337-358.
- Çetinkaya, E. ve Kılıç, D. (2017). Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Etkililik Düzeyinin Okul Yöneticisi, Sınıf Öğretmeni ve Öğretmen Adayı Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 561-571.

- Çiçek, Ş. ve Levent İnce, M. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecine ilişkin görüşleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 146-155.
- Duman, S. N. ve Erdamar, G. (2020). Conflict situations between student teachers and mentor teachers. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5), 20-35.
- Eker, C. (2015). Öğretmenlik uygulaması dersinin sınıf öğretmeni adaylarının mesleki yeterlilikleri kazanmaları üzerine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 246-256.
- Gazi Üniversitesi Okul Öncesi Ana Bilim Dalı 2022 Öğretmenlik Uygulaması 1-2 Dersi Kılavuzu. <https://gef-okuloncesi.gazi.edu.tr/view/page/291897/ogretmenlik-uygulamasi-kilavuzu> adresinden 10.02.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Gazi Üniversitesi Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi. <https://gef.gazi.edu.tr/view/page/173026> adresinden 10.02.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Gazi Üniversitesi Öğretmenlik Uygulaması-I/II Dersi Kılavuzu. -Gazi Üniversitesi Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi. <https://gef.gazi.edu.tr/view/page/173026> adresinden 10.02.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Gökçe, E. ve Demirhan, C. (2005). Öğretmen adaylarının ve ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 43-71.
- Görgeç, İ., Çokçalışkan, H. ve Korkut, Ü. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 56-72.
- Kana, F. (2014). Türkçe eğitiminde öğretmenlik uygulaması dersi: bir durum çalışması. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(XVII) 745-764.
- Karadüz, A., Eser, Y., Şahin, C. ve İlbay, A. B. (2009). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 442-455.
- Karasu Avcı, E. ve Ünal İbret, B. (2016). Öğretmenlik Uygulaması-II Dersine İlişkin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2519-2536.
- Kazu, İ. Y. ve Yenen, E. T. (2015) Öğretmen yetiştirme sisteminde öğretmenlik uygulamalarının temel alındığı bir model önerisi. *Researcher: Social Sciences Studies (RSSS)*, 5, 26-34.
- Kılıç, D. (2004). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları üzerine etkisinin değerlendirilmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 172-184.
- Kırksekiz, A., Uysal, M., İşbulan, O., Akgün, Ö.E., Kıyıcı, M. ve Horzum, M.B. (2015). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine eleştirel bir bakış:

- problemler, beklentiler ve çözüm önerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 433-451.
- Koçak, G., Yıldırım, P. ve Mindivanlı-Akdoğan, E (2023). Farklı Branşlardan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasına Yönelik Görüşleri, *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(1), 211-240.
- MEB (2021). Uygulama öğrencilerinin millî eğitim bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge, *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 84 (2767), 1047-1063.
- Öksüz, Y. ve Coşkun, K. (2012). Öğretmenlik Uygulaması I-II derslerinin zihin engelliler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algılamaları üzerindeki etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 131-155.
- Polat, K., Türk, G. E. ve Özgül, D. A. (2020). Öğretmenlik uygulaması dersinin okul, fakülte ve öğretmen adayı boyutlarında incelenmesi. *Eurasian Journal of Teacher Education*, 1(2), 129-147.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Kayılı, G. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1),128-152.
- Senemoğlu, N. (2003). Türkiye’de sınıf öğretmeni yetiştirme uygulamaları, sorunlar, öneriler. *SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(5), 154-193.
- Sezen Yüksel, N. (2017). Öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni değerlendirmelerinin uygulama deneyimine göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62),1048-1062.
- Süral, S. (2017). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersindeki uygulama öğretmenleri hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 277-299.
- Şimşek, S., Alkan, V. ve Erdem, A. R. (2013). Öğretmenlik Uygulamasına ilişkin nitel bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 63-73.
- Tonga, F. E. ve Tantekin Erden, F. (2021). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 20-37.
- Ünver, G. ve Eroğlu, G. (2003). Uygulama öğretmenin öğretmen adayına karşı davranışları. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2 (3), 15-29.
- Yıldırım, A. (2011). Öğretmen eğitiminde çatışma alanları ve yeniden yapılanma. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 1-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (12.Baskı). Seçkin Yayıncılık.

- Yılmaz, M. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini yürüten öğretim elemanlarına ilişkin görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(4), 1377-1387.
- YÖK (1998a). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/Egitim_fakultesi_ogretmen_yetistirme_lisans_programlari_mart_98.pdf/5e166018-b806-48d5-ae13-6afd5dac511c.
- YÖK (1998b). *Fakülte-okul işbirliği*. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/23817636/fakulte_okul_isbirligi.pdf/561be90b-5e16-4d8a-9c2b-eaba3426b440.
- YÖK (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_ogretmen_kitabi/054a8c72-174b-4b00-a675-837874006db5.
- YÖK (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programları. www.yok.gov.tr adresinden 13.02.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Zeybek, G. ve Karataş, K. (2022). Öğretmenlik deneyimine ilk adım: Öğretmenlik uygulaması sürecinin incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 973-990.

SUMMARY

Introduction

Today's Teaching Practice course is carried out in line with the "Directive on the Teaching Practice of Practice Students in Educational Institutions Affiliated to the Ministry of National Education". (MoNE). In this context, in the last year of the Preschool Teaching Programme, there are two hours of theoretical teaching practice in the faculty and six hours of teaching practice in the institution. Through teaching practice, prospective teachers transfer their theoretical knowledge to practice, gain many professional knowledge and skills, get to know the profession and develop positive attitudes towards the profession. The implementation process is carried out in line with the legislation determined by the Ministry of National Education and the Council of Higher Education and the directives prepared by the universities. In order to make the Teaching Practice course more qualified, this study aims to examine the contributions of the teaching practice course to pre-service preschool teachers and the practice school.

Method

In the study, phenomenological design, which is one of the qualitative research methods, was used. The study group was determined by criterion sampling method, one of the purposeful sampling types. In this framework, 22 pre-service teachers studying in the Preschool Teaching Programme of a state university and 8 preschool teachers working in an independent preschool education institution affiliated to the Ministry of National Education in Ankara city centre were included in the study group. Semi-structured interview forms were used to collect the research data. The data were analysed with MAXQDA qualitative analysis software.

Findings

In the study, pre-service teachers' opinions were analysed under the themes of content knowledge, plan preparation-implementation-evaluation, material development, inclusive education, classroom management and values. According to the research findings, it is seen that the contributions of the teaching practice course in these themes are mostly about getting to know the field, planning activities and materials suitable for children's age and developmental level, observing children's individual characteristics-differences, democratic classroom management, planning and implementing activities related to basic values. In the study, the opinions of the teachers were taken under the themes of contributions of the process to teachers, contributions of teachers to pre-service teachers and suggestions. According to the findings, it was determined that the implementation process supported the effective cooperation between teachers and instructors and that teachers contributed to pre-service teachers in many aspects, especially behaviour management. The teachers' main suggestion regarding teaching practice was to increase the six-hour practice period and to hold systematic stakeholder meetings with all stakeholders at least once a semester.

Discussion and Conclusion

When the results obtained in the research are evaluated in general, it is determined that both pre-service teachers and teachers make important contributions to the teaching practice process in many aspects such as effective communication and cooperation, increasing professional knowledge-skills, being aware of new developments, etc. and for this reason, it is revealed that it

would be beneficial to increase the interaction between stakeholders and the duration of the practice. It was determined that the implementation process contributed to the prospective teachers in terms of getting to know the field and gaining experience, planning play-based activities suitable for children's age and developmental level, learning needs and interests, preparing materials, making adaptation studies, creating democratic classroom management, getting to know and love the profession, and contributing to the teachers in terms of effective cooperation with the teaching staff. In this context, it would be useful to reorganise the teaching practice course process, which is carried out within the framework of the regulations determined by the Council of Higher Education (YÖK) and established in cooperation with the Ministry of National Education (MoNE) and universities, in line with current needs, developments and research results, and to provide the opportunity to make more flexible practices, especially taking into account the provinces and conditions of the universities.

ORCID

Pınar Akgül ORCID 0009-0008-4133-6500

Yasemin Aydoğan ORCID 0000-0002-9802-7820

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu makaleye birinci yazar %50, ikinci yazar %50 oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonunun 23.01.2024 tarih ve 02 sayılı onayı ile yürütülmüştür.